

REPIQUEN L'ONZENA UNA APROXIMACIÓ D'INTERPRETACIÓ ICONOGRÀFICA

Santiago Serrano

La campana dita l'Onzena del nostre campanar de l'Església de Santa Maria del Coll de les Sabines presenta en el seu cos diferents elements iconogràfics:

SANTA MARIA ORA PRO NOBIS.
(Santa Maria pregueu per nosaltres)
ME FEU RAMON POMEROL DE
IGUALADA ANY 1826

Una imatge de Santa Bàrbara.

Una creu amb estels damunt d'un pedestal, que és la que es descriurà des de la iconografia.

La creu no va ser, des d'un principi, el símbol més usat per l'Església, es va començar a difondre i a generalitzar-se el seu ús a partir del segle IV, per l'acció de Constantí i la seva mare, Helena. Abans de la creu es van usar com a símbols el peix i l'àncora. Per a alguns estudiosos el peix seria un acrònim, Ictis ("peix" en grec): I (*Iesous), Ch (*Christos), Th (*Theou), I (*Hyos, u –fill–, la "h" el signe diacrític en grec), S (*Soter), o "Jesús, Crist, Fill de Déu, Salvador". Però és més probable que es refereixi al miracle de la multiplicació dels pans i els peixos (A l'Evangeli de Mateu està al capítol 14, versicles 13 a 21. En el de Marc, capítol

6.30-44. En el de Lluc, capítol 9, vers. 10-17. I en el de Joan, 6.1-15.). L'àncora es podria relacionar amb els passatges bíblics dels Fets dels Apòstols (Pau cap.27) "La tempesta en el mar" (27.13 a 27.38) i "El naufragi" (27.39 a 27.44). De fet, algunes esglésies cristianes, com per exemple l'església nacional sueca, tenen com a símbol una nau.

La creu significa el drama de Jesús i la seva ascensió a divinitat. Simbolitza l'Església. El terme original de l'instrument d'execució en grec és (*staurós*) que significa «estaca, estacada, palissada; pal, creu, crucifixió» o (*xýlon*), que significa simplement «fusta, tronc». És per això que algunes denominacions cristianes li donen per nom fusta de turment.

La crucifixió com a forma de turment i execució és d'origen oriental; els romans la van adoptar i perfeccionar a finals del primer segle. Al principi era per turmentar, però no per ajusticiar, i estava destinada als que no eren romans i als esclaus. Segons els estudis arqueològics, els condemnats a aquest sacrifici no portaven tota la creu, sinó que arrossegaven el patíbul, la fusta que es travessa; una

creu pesava més de 135 quilos i el patíbul de 36 a 56 quilos. Els el posaven damunt el clatell i amb els braços estirats. En el cas de Jesús, va caminar mig kilòmetre. També s'ha demostrat que no es clavaven en les palmes de les mans, sinó que els claus es posaven en els canells, entre el radi i els metacarpians o entre les dues fileres dels ossos carpians. No es podia clavar a les mans perquè aquestes no podien sostenir el pes del cos i s'esgarraven.

Com que l'Onzena és del segle XIX, la iconografia és molt acurada i dirigida per la mateixa Església. Tota creu damunt un pedestal amb forma d'escala fa referència al passatge bíblic de l'escala de Jacob (Gènesis 28:11-19).

La Bíblia està plena de passatges onírics i interpretació de somnis. Quina era la interpretació en el seu moment històric, és incert. Ara significa que per a accedir de la terra al cel, a l'eternitat i a la salvació, el mitjà és l'Església, l'escala de Jacob.

En el pedestal hi ha dotze estels: set en el primer graó i cinc en el segon. En el post (estípite) dotze estels i en el patibulum (pal travessat) sis, tres a cada costat (sis és la meitat de dotze).

Els dotze estels de sis puntes són els estels de David. L'estel de David té com a significat primer, dins de la iconografia cristiana, el Messies, qui estava profetitzat que hauria de ser de la casa de David, del llinatge de David. Aquesta és la raó intrínseca per la qual el relat bíblic va fent ziga-zaga, però no perd mai el fil de la descendència davídica, per tal de complir amb la profecia donada al poble d'Israel.

L'Onzena al taller de Massanassa (València). Foto de Ton Pedrós

El nombre dotze és recurrent a la Bíblia, apareix 187 vegades citat.

Però com que els estels estan dintre de la creu i la creu és l'Església, és més adient atribuir-les als dotze apòstols, que a la vegada representen també l'Església. Són redundàncies que reafirmen el missatge.

Per damunt hi ha un estel sol, que pot significar una Església, o un sol Déu, el monoteisme.

El perquè de la repetició del número dotze ens porta a dir que és una inscripció en una campana. Les campanes repiquen per a cridar als fidels; aleshores la creu, l'Església, també està convocant -està tocant o repicant- els fidels i tothom que vulgui escoltar.